

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 31. europaudvalgsmøde

Dato: torsdag den 29. april 2021

Tidspunkt: kl. 13.00

Sted: vær. 2-133

Til stede: Eva Kjer Hansen (V), formand, Henrik Møller (S), næstformand, Jan Johansen (S), Henrik Vinther (RV), Rasmus Nordqvist (SF), Søren Søndergaard (EL), Victoria Velasquez (EL), Jan E. Jørgensen (V), Kim Valentin (V), Ulla Tørnæs (V), Alex Ahrendtsen (DF) og Orla Østerby (UFG).

Desuden deltog: Forsvarsminister Trine Bramsen.

Henrik Møller fungerede som formand under hele mødet.

Udg. Punkt 1. Orientering om EU's 2030 mål på beskæftigelses- og socialområdet, som indgår i Kommissionens handlingsplan for den europæiske søjle af sociale rettigheder

– *Tilslutning*

KOM (2021) 0102

KOM (2021) 0102 – bilag 2 (samlenotat)

EUU alm. del (20) – bilag 488 (kommenteret dagsorden)

Punktet udgik og blev i stedet forelagt på mødet den 6. maj 2021.

Udg. Punkt 2. Siden sidst: Status for Kommissionens direktivforslag om passende mindstelønninger i EU

KOM (2020) 0682

EUU alm. del (20) – bilag 488 (kommenteret dagsorden)

KOM (2020) 0682 – bilag 9 (Kommissionens svar på Folketingets begrundede udtalelse)

KOM (2020) 0682 – bilag 8 (fortroligt brev vedr. forhandlingssituationen)

KOM (2020) 0682 – bilag 7 (fortroligt notat vedr. Rådets Juridiske Tjenestes vurdering af hjemmelsgrundlaget)

KOM (2020) 0682 – bilag 6 (fortrolig orientering om Rådets Juridiske Tjenestes vurdering af hjemmelsgrundlaget)

KOM (2020) 0682 – bilag 1 (grund- og nærhedsnotat)

EU-note (20) – E 37 (EU-nyt af 23/4 om status på forslaget)

Punktet udgik og blev i stedet forelagt på mødet den 6. maj 2021.

Punkt 3. Rådsmøde nr. 3791 (udenrigsanliggender - forsvar) den 6. maj 2021

EUU alm. del (20) – bilag 488 (kommenteret dagsorden)

Forsvarsministeren forelagde alle punkter til orientering.

1. Rådskonklusioner om sikkerhed og forsvar

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3791 – bilag 2 (revideret samlenotat)

Forsvarsministeren: Der forventes en politisk drøftelse og godkendelse af rådskonklusioner om EU's forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde. Rådskonklusioner forventes formelt vedtaget på det kommende EU udenrigsministermøde den 10. maj 2021.

Der vedtages også en formel rådsbeslutning om amerikansk, canadisk og norsk deltagelse i et PESCO-projekt (Permanent Struktureret Samarbejde) om militær mobilitet. Som følge af det danske forsvarsforbehold deltager Danmark ikke i PESCO.

Udvalget havde ingen kommentarer til dette punkt.

2. Det Strategiske Kompas

– Politisk drøftelse

Rådsmøde 3791 – bilag 2 (revideret samlenotat)

EUU alm. del (20) – bilag 444 (udvalgsmødereferat side 196, behandlet i EUU 19/11-20)

Forsvarsministeren: På mødet forventes en drøftelse af status over udviklingen af EU's strategiske kompas, som skal angive retningen for EU's forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde fremover. Arbejdet med udviklingen af det strategiske kompas blev igangsat i sommeren 2020, og i efteråret blev der udarbejdet en fælles tværgående trusselsanalyse. Nu skal kompasset udvikles i mere konkret forstand. Drøftelserne vil omhandle krisestyring, som er én ud af de fire søjler, som det strategiske kompas består af. Her forventes der at være fokus på EU's militærmissioner. Herudover vil der blive præsenteret forslag til, hvordan man kan styrke fleksibiliteten og effektiviteten i den fælles forsvars- og sikkerhedspolitik.

I drøftelserne om kompasset lægger vi fra dansk side særlig vægt på, at EU skal styrke sin modstandskraft over for nye sikkerhedspolitiske trusler med fokus på cyber, påvirkningskampagner, kritisk infrastruktur og udenlandske investeringer i følsomme sektorer.

Kim Valentin: Det er fint, at regeringens holdning generelt er positiv. Man får dog samtidig en fornemmelse af, at det vurderes til at være lidt ærgerligt, at Danmark har et forsvarsforbehold. Venstre er sådan set positivt indstillet over for de fleste af tingene, men da vi har forsvarsforbeholdet, deltager Danmark ikke. Skal man forstå regeringens holdning sådan, at den faktisk overvejer, om vi skal gøre noget ved forsvarsforbeholdet?

Henrik Vinther: Det er dejligt, at man kan mange ting uden om forsvarsforbeholdet, men det er jo en uholdbar situation, at vi ikke kan deltage fuldt ud i det strategiske samarbejde om det europæiske forsvar, som jeg hører, at der er bred enighed om skal fylde mere. Kan ministeren se, at det er nu, man skal rykke på forbeholdene, eller hvordan står ministeren på det punkt?

Forsvarsministeren: Det er de samme spørgsmål, som jeg har skullet besvare, hver gang jeg er i udvalget. Det, der er væsentligt at deltage i i forbindelse med det strategiske kompas, er alt det, der handler om nye trusler. Det er der, hvor EU i min optik har en særlig styrke – alt hvad handler om cybersikkerhed, investeringer, hybride trusler såsom påvirkningskampagner – der kan EU noget ganske særligt, som er helt afgørende. Og her er vores forbehold jo ikke til hinder for, at vi kan deltage fuldt og bredt i det.

Med hensyn til det militære har jeg som minister stadig til gode at se, hvor det konkret er, at Danmarks militære indsats bliver skadet, hvor det er, at vi ikke kan deltage i vigtige samarbejder. Vi er jo en del af NATO, og det er inden for NATO-rammen, at vores primære militære bidrag foregår. Derudover bidrager vi inden for rammer, som ikke handler om EU, men som stadig handler om europæiske samarbejder: Hormuz-missionen er europæisk ledet, Sahel-missionen fransk ledet, og i Guinea-bugten kommer vi til at kunne være til stede.

Det kan være, at det ændrer sig, men her hvor vi står nu, har jeg stadigvæk til gode at se håndfaste og konkrete eksempler på, at vores forsvarsforbehold blokerer for, at vi kan gøre noget af det, som vi mener, er af største betydning for Danmarks sikkerhed. Jeg mener dog, at det er helt afgørende og essentielt, at vi kan være med i samarbejdet om cybersikkerhed, for her er lovgivning så væsentlig, og på det område har EU et værktøj, med hvilket man kan pålægge nogle fælles retningslinjer, som man ikke kan i NATO eller nogen andre af de samarbejder, vi deltager i.

Hvad angår den mere generelle diskussion vil jeg sige, at jeg jo – sammen med andre her i lokalet – var blandt dem, der stod allerforrest ved afstemningen om retsforbeholdet. Der var der jo en brændende platform for at gå til afstemning. Alligevel gav danskerne et meget klart signal om deres holdning til idéen om mere EU, og vi skylder danskerne at lytte, særligt når der ikke rigtig er noget, der har ændret sig.

Det er klart, at verden kan ændre sig, og i løbet af de seneste år har vi set mange trusler. Men der, hvor det virkelig er vigtigt at være med i EU-samarbejdet og have en EU-ramme for vores samarbejde, er på områder med de såkaldte nye trusler: teknologi, cyber, påvirkningskampagner osv.

Jan E. Jørgensen: Det er ganske rigtigt, at vi har haft debatten før, både her i udvalget og i andre sammenhænge, og forklaringen vi får er ofte den samme: Vi finder ud af det, og der er løsninger, og vi kan – om jeg så må sige – omgå forsvarsforbeholdet og finde en bagdør, der sommetider alligevel ikke helt kan bruges og dog, og vi finder ud af det. Jeg er derfor ikke så overrasket over, at ministeren siger det igen i dag. Men kan ministeren fortælle lidt om, hvilke fordele Danmark har ved forsvarsforbeholdet?

Kim Valentin: Det er fint nok at få den forklaring, for der er sådan set rigtig mange af de ting, som vi kan være enige om. Problemet er imidlertid, at Danmarks situation svarer til, hvis vi kom ind i dette rum, sad og hørte på alle forhandlingerne og fik lov at sige noget engang imellem, men blev sendt uden for døren, når der skulle tages en beslutning. Når så de andre kommer ud fra lokalet, spørger vi, hvad de andre har besluttet, og tilkendegiver, at vi også godt kan være med på den beslutning. Det skader os som sådan ikke, men man er jo bare ikke med til at træffe beslutninger. Det er rigtig ærgerligt, at Danmark ikke sidder med og er med til at præge udviklingen. Synes ministeren ikke, at det ville være bedre at afskaffe forsvarsforbeholdet, så vi kan være med ved bordet? Vi vil gerne være med hele vejen.

Forsvarsministeren: Til Jan E. Jørgensen: Hovedargumenterne for at beholde forsvarsforbeholdet er jo selvbestemmelsen og demokratiet; det er danskerne, vi har lyttet til. Det handler om Danmarks beskyttelse, og i min tid som forsvarsminister har jeg endnu ikke set konkrete eksempler på noget, som vi ikke kan være en del af, men som vurderes til at være essentielt for Danmarks beskyttelse.

Og det svarer måske også på Kim Valentins spørgsmål. Jeg kan ikke genkende billedet af, at vi bliver sendt uden for døren. Vi sidder jo med til alle møder, der handler om cyber, de nye trusler, teknologi – der hvor jeg oprigtigt mener, at EU kan noget særligt og er noget helt særligt, også i kontrast til NATO, som jo er den stærke spiller, når det handler om de operative indsatser. Vi er ikke udelukket fra at deltage i beslutninger. Dem er vi fuldt ud en del af.

Jan E. Jørgensen: Nu sagde ministeren, at vi havde selvbestemmelse med forsvarsforbeholdet. Hvad er det, som vi ikke selv kunne bestemme, hvis vi ikke havde et forsvarsforbehold?

Forsvarsministeren: For nuværende kan jeg ikke se, at der ville blive pålagt os noget. Men jeg tror – og det er et oprigtigt *tror* – at den store bekymring er, ligesom den var ved afstemningen om retsforbeholdet, at EU-samarbejdet pludselig kunne udvikle sig til at omfatte flere områder, end man havde sagt ja til. Det er derfor, at jeg mener det med selvbestemmelse. EU kan i dag ikke træffe beslutninger på vegne af Danmarks forsvar, hvorfor vi heller ikke er forpligtet til eksempelvis at bidrage med noget, som ikke er besluttet her i landet.

Kim Valentin: Jeg bliver nødt til at spørge én gang til: Ministeren siger, at Danmark er med til at træffe beslutninger omkring et bord, hvor alle undtagen os betaler, hvilket vi jo ikke kan på grund af forsvarsforbeholdet. Hvordan foregår det så i virkeligheden? Synes ministeren i det hele taget, at forsvarsforbeholdet er godt? Vil ministeren rent faktisk kæmpe for at opretholde forsvarsforbeholdet?

Søren Søndergaard: Jeg må indrømme, at jeg har enormt svært ved at forstå denne diskussion, men så er det jo godt, at man er sammen med kloge mennesker. Jeg kan jo starte med at spørge forsvarsministeren, om hun kan hjælpe mig med at forstå situationen: Forsvarsministeren har været forsvarsminister i halvandet år, og før det sad Venstre i regeringen i 4 år og havde i løbet af den tid alle muligheder for at afholde alle de folkeafstemninger de ville om forsvarsforbeholdet, men gjorde det ikke. Jeg kan ikke gennemskue, hvad der er sket i løbet af halvandet år, som gør, at Venstre-folkene lige pludselig mener, at det nu i den grad skal være, og altså ikke da de selv sad i regering. Hvis forsvarsministeren ikke kan svare på det, er jeg sikker på, at en af de fire venstre-folk, der er til stede i salen, kan benytte lejlighed til at hjælpe forsvarsministeren med at svare på spørgsmålet.

Jan E. Jørgensen: Vi takker Søren Søndergaard for den redningskrans, der blev smidt til regeringen. For at svare på spørgsmålet er det jo, fordi vi har meget stor tiltro til den nuværende regering og mener, at det vil kunne lykkes den, hvad der ikke lykkedes for os, hvis den satte sig i spidsen for en folkeafstemning. Regeringen kan jo nærmest få folk til hvad som helst for tiden. Men spøg til side.

Mit spørgsmål omhandlede, hvilken selvbestemmelse, vi ville miste, hvis ikke vi havde vores forsvarsforbehold, og ministerens svar var prisværdigt klart: Ikke noget. Vi ville kunne bestemme alt selv, også selv om vi ikke havde forsvarsforbeholdet. Men man kunne tænke sig, at det en dag ville være anderledes? At man ville kunne træffe en beslutning i EU om, at skulle danske soldater pludselig skulle sendes i krig, og vi ikke selv kunne bestemme noget? Er vi ikke enige om, at dette ville kræve en traktatændring, som Danmark jo så i givet fald ville skulle tilslutte sig?

Forsvarsministeren: Først til Kim Valentin: Cyberområdet er ikke en del af forbeholdet, så det er vi fuldt ud med i. Det er det, som jeg anser for at være den vigtigste opgave for EU. Vi har NATO, som gør det rigtig godt på de militære operationer. Vi har bilaterale samarbejder. Vi en del af E12 (European Intervention Initiative). Det er der, hvor vi deltager i Sahel og Hormuz. Vi kan tage til Guinea. Vi deltager rundt omkring i verden i andre rammer.

Og man må jo også bare konstatere, at EU's medlemslande ikke kunne finde sammen om at sende et bidrag til Hormuz, selv om det havde vital betydning for europæiske landes maritime industri. EU-landene kunne ikke enes om det, og derfor blev det europæiske bidrag, som jeg synes er vigtigt, og som vi jo fra dansk side deltager i, organiseret inden for en anden ramme.

Der er en ganske stor afstand mellem EU-landene, når det drejer sig om at stille op, og hvad man anser som vigtige missioner. Derfor tror jeg, at det er nyttigt, at vi har samarbejdet med de lande, vi betragter som ligesindede, eksempelvis Frankrig, Tyskland og Holland samt Norge og Storbritannien. Jeg tror, det er klogt at have en ramme, hvor briterne er deltagende. De har et ganske stort forsvar.

Det europæiske bidrag er vigtigt, og jeg tror, at de europæiske initiativer kommer til at få større betydning i fremtiden. Men det er ikke nødvendigvis gennem EU, for EU er et langsommeligt system. Og med hensyn til de operationelle indsatser tror jeg – efter at have været forsvarsminister i næsten to år – oprigtigt ikke på, at det er den bedste ramme til at organisere den slags i. Jeg tror, at det skal ske i NATO-regi og via de bilaterale samarbejder.

Til gengæld er jeg ikke et sekund i tvivl om, at cybersikkerhed, hybride trusler, påvirkningskampagner osv. ligger ganske godt i EU-rammen, og at EU har de bedste redskaber til at kunne håndtere de trusler, som jo kommer til at fylde stadig mere i vores forsvars- og sikkerhedspolitik.

Til Søren Søndergaard: Jeg tror også, at debatten handler om, at man bruger forsvarsforbeholdet til at sige, om man er for eller imod EU samt til at styrke den sin politiske tilgang til vigtigheden af EU. I den forbindelse er det bare lettere at være i opposition end at være i regering.

Til Jan E. Jørgensen: Jeg takker for tilliden til undertegnede og Socialdemokratiets intellektuelle kapacitet, som altid er glædelig at få bekræftet. Hvad angår selvbestemmelse, er det rigtigt, at der skal en traktatændring til. Men det er jo også en principiel sag, at man måske pludselig kan have vedtaget f.eks. transportregler, som får stor betydning for dansk forsvar, og som kan have afledte konsekvenser. Sådan er det ikke nødvendigvis i dag, men hvis jeg skal gætte, vil det være mit bud, at det har været bekymringen hos mange danskere, som gik op og stemte nej til retsforbeholdet. Jeg mener bare ikke, at vi kan isolere den klare stemme, som danskerne talte med, da det drejede sig om retsforbeholdet – en sag, hvor både Jan E. Jørgensen og jeg stod og argumenterede og syntes, at vi havde det allerbedste skyts til at overbevise danskerne om, hvorfor de skulle stemme ja. De stemte alligevel nej. Og jeg synes heller ikke, at vi skal afholde en afstemning om forsvarsforbeholdet på nuværende tidspunkt. Måske sker der en udvikling inden for de kommende år, som kunne gøre det relevant, f.eks. hvis EU kommer til at spille en anden og vigtigere rolle og landene pludselig har en ens læsning af trusselsbilledet. I den situation ville det være uhensigtsmæssigt lige at have afholdt en afstemning, hvor danskerne stemte nej.

3. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

4. Siden sidst

a) Orientering om forslag til direktiv om foranstaltninger til sikring af et højt fælles cybersikkerhedsniveau i hele Unionen og om ophævelse af direktiv (EU) 2016/1148 ("NIS2 forslaget")

KOM (2020) 0823

KOM (2020) 0823 – bilag 1 (grund- og nærhedsnotat)

Forsvarsministeren: Kommissionen har fremsat forslag til direktiv om foranstaltninger til sikring af et højt fælles cybersikkerhedsniveau i hele unionen, det såkaldte NIS2-direktiv. Direktivet erstatter det eksisterende NIS-direktiv. Grund- og nærhedsnotatet om NIS2-direktivet blev oversendt til udvalget den 15. februar 2021.

Formandskabet har på nuværende tidspunkt alene anmodet om tekniske spørgsmål til direktivudkastet. Der kan altså endnu ikke tages forhandlingsoplæg på direktivet.

Regeringen ser generelt meget positivt på det nye direktiv, for cybertruslen mod Danmark er meget høj. Covid-19-situationen har understreget dette yderligere. Samtidig medfører den teknologiske udvikling, at der i fremtiden vil være endnu bedre og bredere muligheder for at angribe os. Angrebsfladerne bliver altså større. Der er behov for at tænke på tværs, og at flere tænker cybersikkerhed. Vi er ikke stærkere end vores svageste led.

NIS2 forventes at udvide antallet af omfattede sektorer, såvel som myndighedernes tilsyn og sanktionsmuligheder. Oveni i sundhed, energi og transport, søfart, tele og finans forventes det at man kan tilføje nye områder som post, rumfart og hele fremstillingssektoren, f.eks. fødevarer og lægemidler. Fælles for de omfattede sektorer er, at de skal forholde til sig trusselsbaseret til cybersikkerhed. De skal f.eks. indrapportere mere angående cyberangreb.

Regeringen ser positivt på at højne cybersikkerheden, styrke modstandskraften og øge bevidstheden om truslerne, også inden for sektorer, der traditionelt ikke arbejder med sikkerhed. Derfor hilser vi overordnet det nye NIS2-direktiv velkommen og imødeser det videre arbejde med forslaget.

Udvalget havde ingen kommentarer til dette punkt.

b) Orientering om status for udviklingen af EU's koncept for koordineret maritim tilstedeværelse (CMP)

Forsvarsministeren: På et møde i Europaudvalget den 8. november 2019 orienterede jeg om, at arbejdet for at etablere EU's koordinerende maritime tilstedeværelse (CMP) pågår, og jeg vil nu give en konkret status over CMP.

EU iværksatte i 2019 et pilotprojekt i Guinea-bugten med fokus på bekæmpelse af maritim kriminalitet, herunder pirateri. I januar 2021 godkendte EU's udenrigsministre formelt etableringen af CMP-konceptet. Formålet med pilotprojektet er at bidrage til den regionale bekæmpelse af maritim kriminalitet i Guinea-bugten gennem en militær og civil søjle.

I den militære søjle etableres en såkaldt fleksibel indsættelsesramme, hvor EU-medlemsstaterne på frivillig basis kan dele oplysninger og koordinere nationale planer for indsættelse i regionen. Alle nationale kapaciteter, som bidrager til den militære søjle, forbliver under national kommando.

Den civile søjle opretter et diplomatisk spor, hvor der bl.a. udsendes maritime rådgivere til regionen fra medlemsstaterne, som skal rådgive kyststaterne og koordinere EU-medlemsstaternes indsatser for kapacitetsopbygning.

Der er vurderingen, at dansk deltagelse i CMP vil styrke Danmarks generelle indsats mod maritim kriminalitet i Guinea-bugten. Informationsudvekslingen vil kunne gavne den danske indsats i forbindelse med den planlagte indsættelse af en dansk fregat i Guinea-bugten fra omkring november 2021.

Der er ikke tale om en militær EU-operation. Såfremt CMP skulle udvikle sig i den retning, kan der være behov for at foretage en ny vurdering af Danmarks deltagelse. Derfor agter Forsvarsministeriet, herunder Forsvaret og Udenrigsministeriet, fremadrettet aktivt at deltage i CMP.

Udvalget havde ingen kommentarer til dette punkt.

Mødet sluttede kl. 13.41.